

CORVINUS LAW PAPERS

CORVINUS UNIVERSITY OF BUDAPEST

CLP 1/2020

A perkötségeként megítélt
ügyvédi munkadíj áfa tartalmáról
(de lege lata és de lege ferenda)

Metzinger Péter

ISSN 2416-0415

Corvinus Law Papers

CLP 1/2020

The primary purpose of the Corvinus Law Papers (CLP) is to publish the results of research projects performed by those connected to the Department of Business Law as research reports, working papers, essays and academic papers. The CLP also publishes supplementary texts to be used for practical and theoretical training of students.

Editor-in-Chief:

Dániel Bán (Senior Lecturer, Corvinus University of Budapest, Department of Business Law)
Contact: daniel.ban@uni-corvinus.hu

Editorial Board:

Dániel Bán (Senior Lecturer, Corvinus University of Budapest, Department of Business Law)
Contact: daniel.ban@uni-corvinus.hu;

Mónika Csöndes (Senior Lecturer, Corvinus University of Budapest, Department of Business Law)
Contact: monika.csondes@uni-corvinus.hu;

Zoltán Nemessányi (Associate Professor, Corvinus University of Budapest, Department of Business Law)
Contact: zoltan.nemessanyi@uni-corvinus.hu

Address of the Editorial Board:

Corvinus Law Papers
1093 Budapest, Fővám tér 8. III. emelet 321/A

Publisher:

Corvinus University of Budapest
H-1093 Budapest, Fővám tér 8.

Responsible for the edition:

Dániel Bán

ISSN 2416-0415

A perköltségeként megítélt ügyvédi munkadíj áfa tartalmáról
(de lege lata és de lege ferenda)

Metzinger Péter
ügyvéd, egyetemi docens
e-mail: peter.metzinger@uni-corvinus.hu

Absztrakt: A bírósági eljárásokban ügyvédi munkadíj címén a pernyertes fél javára a bíróság által megítélhető perköltség áfa tartalma, illetve a vonatkozó tételes jog és bírói gyakorlat kapcsán polgári jogi, perjogi és adójogi kérdések merülnek fel. A jelen cikk e kérdéseket az áfa levonhatósága apropóján vizsgálja.

Kulcsszavak: perköltség, ügyvédi munkadíj, általános forgalmi adó, általános forgalmi adó levonhatósága

A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet (a továbbiakban: **Rendelet**) szerint az ügyvéd által képviselt fél perköltség címén az általa viselt ügyvédi munkadíjat kétféleképpen számíthatja fel:

- (i) az ügyvéddel megkötött megbízási szerződésben kikötött összegben,¹ vagy
- (ii) a pertárgy értékéhez igazodó összegben.²

A Rendelet szerint mindkét esetben lehetősége van arra a bíróságnak, hogy a munkadíj összegét mérsékelje, ha a szerződésben rögzített vagy a Rendelet szerint számított összeg nem áll arányban a ténylegesen elvégzett ügyvédi tevékenységgel, de ezzel az eshetőséggel a továbbiakban nem foglalkozunk, mert az az itt tárgyalt problematika szempontjából közömbös.

Az első esetben a felek szerződése – a szolgáltatást nyújtó ügyvéd áfa-státusza szerint – jellemzően, a szerződés alapján az ügyvédi munkadíjról a 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: **Áfa törvény**) 159. §-a alapján kiállítandó számla pedig feltétlenül tartalmazza, hogy az ügyvédi munkadíjra felszámításra került-e az általános forgalmi adót (a továbbiakban: **áfa**) vagy sem.³ A másik esetben, ha a fél az ügyvédi munkadíjra a Rendelet 3. §-ában a pertárgy értékére figyelemmel meghatározott sávok szerinti mértékben tart igényt, a Rendelet 4/A. § (1) bekezdés első mondata kimondja, hogy az ügyvédi díj 3. §-ban meghatározott összege a tevékenység ellenértékét terhelő általános forgalmi adó összegét nem tartalmazza; azt a díj összegén, mint adóalapon felül kell – a külön jogszabály rendelkezései

¹ Rendelet 2. § (1) bek. a) pont.

² A Rendelet 3. § (2)-(6) bekezdéseiben foglaltak szerint, sávos alapon: 0 és 10 millió forint között 5 %, 10 millió felett 100 millióig 3 %, 100 millió felett további 1 %.

³ Ehelyütt azzal sem foglalkozunk, hogy a bíróság a perköltség megítéléséhez megelégszik-e a fél és az ügyvédje közötti megbízási szerződéssel, avagy annak teljesítését (az ügyvédi munkadíj általi konkrét megfizetését) is vizsgálja-e, jóllehet a perköltség Pp. 80. §-a szerinti definíciója szerint csak a már felmerült, tehát múltbéli költséget (vagyis a már kiszámlázott és kifizetett ügyvédi munkadíjat) lehet perköltség címén megítélni.

szerint – felszámítani, vagyis ha az ügyvéd áfa-alany, akkor a Rendelet 3. §-a szerint számított összeghez az áfa hozzáadódik.

Fontos elvi élel rögzíteni, hogy a bíróság által az egyik fél javára és a másik terhére megítélt perköltségnek formálisan nincs, nem is lehet áfa tartalma, hiszen a pernyertes fél annak kapcsán nem nyújt semmiféle gazdasági szolgáltatást a pervesztesnek. A pernyertes fél ügyvédje által a pernyertes félnek a perrel kapcsolatban nyújtott ügyvédi szolgáltatások után kiszámlázott összeg áfa tartalma a perköltség összegét matematikailag befolyásolhatja, de ettől még a perköltség nem fog általános forgalmi adót tartalmazni, attól függetlenül, hogy a bíróság a határozata rendelkező részében miként fogalmazza meg az ügyvédi munkadíj összegét (egy adott összegben, vagy nettó + áfa formában, mert ez utóbbi esetben is csak a perköltség kiszámításához lett figyelembe véve az áfa, de a perköltségnek továbbra sincs áfa tartalma).

A Rendeletből következő gyakorlat szerint abban az esetben, ha a pernyertes felet képviselő ügyvéd áfa-alany, akkor a bíróság a pervesztes felet az áfával növelt mértékben fogja kötelezni az ügyvédi munkadíj perköltség címén történő megfizetésére a pernyertes fél javára. Ez azt jelenti, hogy a pernyertes fél ügyvédje kiszámlázza a pernyertes félnek az áfával növelt ügyvédi munkadíjat,⁴ ezen összeget a pernyertes fél a számára megfizeti, illetve (az egyszerűség kedvéért feltételezve, hogy a bíróság ugyanekkorra összegben marasztalja ügyvédi munkadíj címén perköltségben a pervesztes felet) a pervesztes fél e bruttó összeget az ítélet alapján megfizeti a pernyertes félnek. Ez a mechanizmus azonban nem feltétlenül tisztességes, illetve nem feltétlenül egyeztethető össze az áfa semlegességével⁵ és a perköltség intézményével, amit az alábbiakban mutatunk be.

Ha a pernyertes fél nem áfa-alany, akkor probléma nincsen, mert e fél a számára az ügyvédje által kiszámlázott, bruttó munkadíj áfa-tartalmát nem helyezheti levonásba, az teljes egészében mint kiadás, költség fog a számára felmerülni.⁶ Ez esetben helyes, ha a pervesztes fél a teljes, bruttó munkadíjat megtéríti a számára. A pervesztes fél szempontjából sem lehet ezt a megoldást kifogásolni, még akkor sem, ha a pervesztes fél áfa-alany (aki tehát a rá áthárított áfát levonásba helyezhetné), hiszen a pervesztes fél nem vesz igénybe sem a pernyertes féltől, sem a pernyertes fél ügyvédjétől gazdasági szolgáltatást (a pervesztes fél által a saját jogi képviselőjének fizetett munkadíj e tekintetben közömbös). A pervesztes fél oldalán a terhére perköltségként megítélt ügyvédi munkadíj teljes, bruttó összege kiadásként,

⁴ Evidencia, hogy mivel a pernyertes fél ügyvédje a gazdasági szolgáltatást (ügyvédi tevékenység, peres képviselet) a pernyertes félnek nyújtja, e szolgáltatásáról az Áfa törvény 159. §-a szerinti számlát csak ő – mint a szolgáltatás nyújtója – és csak a pernyertes félnek – mint a szolgáltatást igénybe vevő személynek – bocsáthatja ki. Kizárt tehát, hogy a pernyertes fél ügyvédje a pervesztes félnek számlázza le az ítéletben (végzésben) ügyvédi munkadíjként megállapított perköltséget (jóllehet a Rendelet hatályba lépése után voltak erre irányuló kósza próbálkozások). A pervesztés fél számára a bizonylat maga a bírósági határozat lesz. Mindezt alátámasztja Pénzügyminisztérium Forgalmi adók, Vám és Jövedéki Főosztály 12573/1/2007. – APEH Ügyfélkapcsolati és Tájékoztatási Főosztály 3302486440 számú közleménye is, lásd https://nav.gov.hu/nav/archiv/adoinfo/afa/perkoltseg_afaban.html

⁵ Az Európai Bíróság számos alkalommal leszögezte, hogy az áfa (HÉA) uniós rendszerében a levonási mechanizmus útján a HÉA kizárólag a végső fogyasztót terheli, és teljes mértékben semleges a végső adófelszámítást megelőző termelési és forgalmazási folyamatban részt vevő adóalanyok szempontjából (lásd pl. C-283/06. Kőgáz ügy, ítélet, 51. bekezdés), továbbá a levonási rendszer célja az, hogy a vállalkozót teljes egészében mentesítse a gazdasági tevékenysége körében felszámított vagy megfizetett HÉA alól (lásd C-255/02. Halifax ügy, ítélet, 78. bekezdés), vagyis az áfa-alanyok közötti relációban az áfa nem bevétel és nem is költség, a költségvetés szempontjából pedig áfa-alanyok közötti ügyletek esetében nem generál költségvetési bevételt.

⁶ Szintén nem merül fel probléma, ha a pernyertes fél ügyvédje nem áfa-alany, mert ez esetben a megítélt perköltség összegében eleve nincs figyelembe véve semmilyen áfa.

költségként fog megjelenni, melynek bizonylata maga a perköltséget előíró bírósági határozat.⁷

Ha viszont a pernyertes fél áfa-alany, tehát ő maga levonásba helyezheti a szintén áfa-alany ügyvédje által számára kiállított bruttó számla áfa-tartalmát, akkor már több aggály is felmerülhet. A bírósági határozat a Rendelet szerint ebben az esetben is áfával növelt mértékben kötelezi a pervesztes felet az ügyvédi munkadíj címén megítélt perköltség megfizetésére, tehát a pervesztes félnek a bruttó mértékű munkadíjat kell megfizetnie a pernyertes javára. Ennek eredményeként a pernyertes fél a bírósági határozat alapján meg fogja kapni az ügyvédi munkadíj bruttó összegét a pervesztes féltől (ami után semmiféle áfabevallási és -fizetési kötelezettsége nincsen, hiszen nem a gazdasági tevékenysége ellenszolgáltatásaként jutott a bevételhez), ugyanakkor az ügyvédjének kifizetett bruttó összegből az ügyvédjétől kapott számla alapján levonásba helyezheti az arra eső áfát.⁸

A pernyertes felet tehát költségként, az ügyvédje felé csak az ügyvédi munkadíj nettó összege terheli,⁹ míg azzal szemben a pervesztes féltől származó bruttó összeget könyvel el egyéb bevételként: a pernyertes fél imígyen nyereséget könyvel el a perköltségen, ami nyilvánvalóan nem egyeztethető össze a perköltség jogintézményével. A perköltség a Pp. 80. §-a értelmében ugyanis a félnél a jogai perbeli érvényesítésével összefüggésben felmerült költség: az áfa-alany pernyertes félnél viszont csak az ügyvédi munkadíj nettó összege merül fel költségként (az áfa – a levonhatósága miatt – nem költség a számára). A perköltség funkciója egyfajta kártalanítás, azon tehát nem lehet (nem lehetne) keresni; az imént vázolt esetben mégis ez történik, a pernyertes fél a költségei megtérítésén túl profitot realizál (gyakorlatilag káron szerez), míg a pervesztes fél többet köteles fizetni a pernyertes félnek perköltség címén, mint amennyi költség a pernyertesnél ténylegesen felmerül, ami sérti a tisztességes eljárás elvét is.

Mindez az áfa semlegessége szempontjából is kifogásolható. A pernyertes fél és az ügyvédje közötti reláció még rendben van, hiszen az ügyvéd által az ügyfelére áthárított áfát az levonásba helyezheti. Ugyanakkor a pernyertes fél az általa egyszer megfizetett és másszor szintén általa levonásba helyezett áfát harmadjára megkapja a pervesztes féltől is, vagyis az áfa a pernyertes fél oldalán bevételként, a pervesztes fél oldalán pedig költségként merül fel, ami kihatással van a két fél adóalapjára és így a költségvetésre is, vagyis az áfa semlegessége elvész.

A jelzett problémát nem oldja meg a Rendelet 4/A. § (1) bek. utolsó – nehezen értelmezhető – mondata sem, mely szerint ha az ügyvéd az általános forgalmi adóról szóló törvény szerint adólevonási joggal rendelkezik, a számlával igazolt költségnek csak a nettó összege növeli az adóalapot. Úgy tűnik, ez a szabály – teljesen feleslegesen – a Számviteli törvény azon, fentebb már hivatkozott evidenciáját ismétli meg, miszerint az áfa-alanya számára a (nyújtott vagy igénybe vett) szolgáltatások áfa nélküli, nettó értéke számít csak bevételnek és költségnek, ugyanakkor a megfogalmazás zavaró, hiszen a „számlával igazolt költség” nettó összege nem növeli, hanem csökkenti az adóalapot (az ügyfélnél); ugyanezen nettó összeg mint bevétel növeli a számlát kibocsátó ügyvéd adóalapját.

⁷ Számviteli törvény, 78. § (1) bek. Amint azt a fentebb hivatkozott pénzügyminisztériumi közlemény is kiemeli: „a perköltségnek általános forgalmi adótartalma nincs és nem is lehet, ugyanakkor – amennyiben a perköltség gazdálkodói érdekkörben merült föl – annak teljes összege költségként elszámolható a perköltségről rendelkező határozat alapján.”

⁸ Áfa törvény 120. §.

⁹ Számviteli törvény, 78. § (1) bek.

De lege ferenda a probléma mégis egyszerűen orvosolható: a perben a bíróságnak a perköltség megállapításához nem csak arra kell figyelemmel lennie, hogy a pernyertes fél ügyvédje áfa-alany-e, hanem arra is, hogy a pernyertes fél maga áfa-alany-e. A következő három eset adódik (mindegyik esetben feltételezve, hogy a pernyertes fél javára megítélt ügyvédi munkadíj a pernyertes fél által az ügyvédjének fizetendő összeghez igazodik):

- (i) Ha a pernyertes fél ügyvédje nem áfa-alany, a perköltség keretében a pernyertes számára megítélt ügyvédi munkadíj összegébe nem számítandó be az áfa, mert eleve nincsen (ez most is így van, rendben van).
- (ii) Ha a pernyertes fél ügyvédje áfa-alany, de a pernyertes fél maga nem az (vagyis a pernyertes fél nem tudja levonásba helyezni az ügyvédje által rá áthárított áfát), akkor az ügyvédi munkadíj címén megítélt perköltségbe az áfát is be kell számítani, és e bruttó összeg megfizetésére lesz köteles a pervesztes fél. Ebben az esetben tehát a mostani jogi szabályozás és gyakorlat szintén helyes.
- (iii) Ha azonban a pernyertes fél és az ügyvédje is áfa alany, akkor az ügyvédi munkadíjként megítélt perköltségbe az áfa nem számítandó be, mert a pernyertes fél ügyvédje által a pernyertes félnek felszámított áfát e fél levonásba helyezheti, az tehát nem költség a számára, így annak megtérítésére perköltség címén sem tarthat igényt a pervesztes féltől. E megoldás garantálja az eljárás tisztességességét, a perköltség funkciójának érvényesülését és az áfa semlegességét is. Ennek érdekében a Rendelet módosítandó: a Rendeletnek az áfára vonatkozó 4/A. §-ának jelenlegi szövegét hatályon kívül kell helyezni, és azt a következő szöveggel célszerű helyettesíteni: „Ha a fél és a perben eljáró ügyvédje is alanya az általános forgalmi adónak, akkor a félnek megítélt perköltség összegének megállapítása során az általános forgalmi adó figyelmen kívül marad. Ha a fél nem alanya az általános forgalmi adónak, de a perben eljáró ügyvédje igen, akkor a fél javára az ügyvédi munkadíj címén megítélt perköltség összegének megállapítása során az általános forgalmi adó összegét is figyelembe kell venni.”¹⁰

¹⁰ Azt az esetet felesleges külön szabályozni, amikor a pernyertes fél ügyvédje nem áfa-alany, hiszen ekkor az áfa okozta problematika eleve fel sem merül.